

903550.6369

Ինքագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեւելով և կտնւածք միայն կը հրաաւարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Չորսուոր չէ վերադարձուել չհրաաւարակուած ֆեռաններէն: Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միլիգրիւ 1 սանդիսկարժէ 1գրիւգրիւ 2 սանդիսկարժէ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction : Rue Beaumont, 9.

Նոյ. Երկրակի իրիկունն ժողով
մը եղաւ Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ Ազգ.

ժողովարարհին մէջ, Ներկայները թէ-
և թուով քիչ բայց բոլորն ալ ի նը-
պաստ Տարօնի ըլլալիք հանգանակու-
թեան մասնակցելու պատրաստակա-
մութեամբ եկած էին. գերագոյն
պարտականութիւն մը կատարելու մի-
տումով, Սասնոյ ժողովուրդին արիւ-
նոտ արցունքները իրենց նիւթական
Յօանգակութեամբը սրբելու ու ա-
նոնց դառն և անողոք վիճակը միւ-
թարելու համար եկած էին ամէնքն
ար յաղովին ատենախօսելու հրաւիր-
ուած էին Պոստոնէն Տիարք Ա. Աշոտ
և Ա. Գէօրգիս, որոնք Սասնոյ ներկայ
վիճակը պատկերացնելով շնչացին
անոնց նիւթական օգնելու ստիպողա-
կան կարիքը:

Մենեք մը երգեց Տիկին Բեփրոնէ
Կ. Թովմաճանեան, Թարգելի Տիկինը
նախընտրած էր այս անգամ երգել
Տ. Մ. Գործնականի «Վտարան-
դին» երգը: Եղանակն ու բառերը
օրուան խիստ պատշաճ՝ ներդաշնակ
տպաւորութիւն մը ձգեցին ներկայ-
ներուն վրայ: Վերջին ատենախօսն Ե.
դաւ տեղւոյս Սաւորիզական տեղա-
պահ Արթ. Հայր Արսէն վրդ. վեհու-
նի, որուն ժրջան ջանքերուն ար-
դիւնքն էր կրնամ ըսել օրուան այս
ժողովը, Հայր սուրբը շատ պարզ ու
հասկանալի ոճով մը խօսեցաւ ներկա-
ներուն. Սասնոյ և շրջակայի Հայ ժո-
ղովուրդին արգահատելի վիճակը
պատկերացուց և կոչ ըրաւ բոլոր հա-
յերուն, կուսակցական եւ ոչ-կուսակ-
ցական, մասնակցելու օրուան հան-
գանակութեան, Նախապէս ինքը հա-
մեառ գումար մը նուիրելով հանգա-
նակութիւնը բացաւ, որը 15 վայր-
կեանի մէջ 250 տօլարի հասաւ: Հան-
գանակութիւնը շարունակելի ըլլալով,
կը լսենք թէ մինչև հիմա օդն գու-
մարը 300 տօլարի բարձրացած է:
Վստահ ենք թէ Ամերիկահայ ուրիշ
գաղութներու մէջ ալ նոյնատեսակ
հանգանակութիւններ պիտի բանան
ի նպատակ Տարօնի: Երանի՜ թէ Ուստ-
րի Հայ գաղութը օրինակ հանդիսա-
նար արտասահմանի բոլոր Հայ գա-
ղութներուն, և անոնց մէջ նախանձ
արթնցնէր հետեւելու իր օրինակին:
Սասնոն օգնելու ահա ամենակենսա-
կան պէտքը ներկայիս: Պէտք է որ
ազգովին օգնենք անոր և ո՛չ թէ քա-
նի մը գաղութներով միայն:

ՄԵՆԱԻՐ

ՌՈՒՍԻԱԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ամերիկայի լրագրողներին մէջ կը տես-
նենք Բէզէրսպուրիէն զրկուած հետեւեալ
հեռագիրները որոնք առ այժմ վերա-
պահուեալ միայն կը հրատարակենք:

Բէզէրսպուրի, 11 նոյ.

Ապացոյցներ կան որոնցմէ կերելի
թէ ներքին գործերի նոր նախարա-
րը նպատակ ունի հայ եկեղեցական
կալուածները և հայ դպրոցները վար-
չութեան մասին Բէզէրի ունեցած
քաղաքականութիւնը փոխելու: Դրպ-
արցները նորէն անկախ դարձած են

և կը հաստատուի թէ հետեւապէս
յետ պիտի դարձուն գրաւուած ե-
կեղեցական գումարները:

Բէզէրսպուրի, 12 նոյ.

Ներքին գործերի նախարար Իշ-
խան Միրսքի կը շարունակէ իր բա-
րենորոգումները ծրագրելու մասով
բարդաւուց կողմասի հայ եկեղեցա-
կան բոլոր կալուածները, որոնք գը-
րաւած էր Բէզէր (1): Բացաւ նաեւ
Բէզէրի փակած դպրոցը (Շուշի թե-
մական դպրանոցը):

ԿԻԼԻԿԻԱԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Ամեն. Տ. Սահակ Կաթողիկոսն որ
մտադիր էր մեկնել Կ. պօլսէն նոյ.
4/17ին, ինչ ինչ խնդիրներ դեռ կար-
գադրուելու վրայ լինելուն պատճառով
ստիպուեցաւ մէկ շաբաթ յետաձգել
իր կիլիկիա վերադարձը: Այժմ վե-
րադարձի կայսերական իրաւունք ելած
լինելով, կը մեկնէ Կ. պօլսէն: Սուր-
գանը կիլիկիայի Աթոռին նիւթական
գիւրութիւն մ'ընծայելու համար,
3500 զրուշ (700 ֆր. ի չափ) ամա-
կան յատկացուցեր է տէրութենէն
կիլիկիայի Կաթողիկոսին և Տ. Սահակ
Ս. Կաթողիկոսի խնդիրքն ընդունե-
լով հրամայել է կիլիկիայի թեմերէն
10 տղայ գիշերօթիկ աշակերտ ըն-
դունել ձրիապէս Տէրութեան բարձ-
րագոյն վարժարաններին մէջ և Սիսի
վանքին կալուածական տուրքերի
հաշուէն տէրութեան ունեցած 200
լիւրայէն (4600 ֆր. էն) աւելի պարտքն
ալ նուիրել է վանքին. ատոնցմէ
զատ, Ս. Կաթողիկոսին ներկայացու-
ցած աթոռապատկան եւ վիճակային
մի քանի խնդիրներն ալ հրամայել է
Բ. Դրան նկատի առնել և իրեն տե-
ղեկագրել:

Կ. պօլսի լրագրողներն այս առթով
սկսած են ի հարկէ գովեստներ չը-
նալիս սուրբանին որ Հայերի կաթո-
ղիկոսին այսպիսի գիւրութիւններ կը
ընծայէ, մինչ քրիստոնէութեան պաշտ-
պան ներկայացող Ռուսիայի Տարբ-
մեր ունեցած եկեղեցապատկան կալ-
ուածներն ալ կը խլէ մեր ձեռքէն և
կը կաշկանդէ մեր Կաթողիկոսի ի
բաւասութիւնները:

Կ. պօլսի մէջ նիւթական կարողու-
թեան և զգացումի տէր ազգային
ներ սկսած են նուէրներ ընել կի-
լիկիայի Աթոռի նիւթական և բարո-
յական զարգացման ոյժ տալու հա-
մար և այդ նուիրուած գումարները
ընդունելու համար գանձապահ նշա-
նակուել է Տիար Գրիգոր կիլիկի-
կէրտան: Արդէն 1500 ոսկի հաւաք-
ուած է գանձապատկան քով, ուղղակի
Ս. Կաթողիկոսին յանձնուած գու-
մարներէն զատ:

(1) Արդեօք կանխահա՞ս լուր մ'է ա-
մերիկեան թերթերի հրատարակած այս
հեռագիր: Զարմանալի է որ այսպիսի կա-
րեւոր լուր մը եւրոպական թերթերին մէջ
պէտք եղած չըլլարեւութիւնը չէ ունե-
ցած դեռ:

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

ՀԱՅԵՐ ԵՆԴԻՊՏՈՍ

Ապրոյեան Տիգրան փաշայի մարմի-
նը, որ ինչպէս յայտնի է մեր ընթեր-
ցողներին, Ֆրանսայի Էվիան-Լէ-Պէն
քաղաքին մէջ մեռած էր օգոստ. 1ին,
Եգիպտոս փոխադրուած լինելով, յու-
ղարկաւորութեան և թաղման հան-
դէսը կատարուած է Գահիրէի մէջ
նոյ. 19ի շաբաթ օր:

Եկեղեցական արարողութիւններին
նախագահած է Արթ. Դանիէլ վրդ.
Բարսեղեան, Ալէքսանդրիայէն յատ-
կապէս Գահիրէ հրաւիրուելով: Թա-
փօրին մասնակցած են ազգային վար-
ժարանի աշակերտներն ու աշակեր-
տուհիները սուգի համազգեստով եւ
վարժարանն ու առաջնորդարանը
փակ մնացած են նոյն օր իբրեւ նշան
սուգի: Թուղարկաւորութեան հանդէ-
սին առաջնորդած է Վսեմ. Պօղոս
փաշա Նուպար, իրեն մօտ ունենալով
հանգուցեալ Տիգրան փաշայի որդին
և անոր ամէնէն մօտիկ ազգականն.
ըր. Դադաղակիր կառքին հետեւած
են Եգիպտոսի անգլիական միայուն
պատուիրակ Լորտ Գրոմըր, Խոտիլի
ներկայացուցիչ Ջէքի փաշան, բոլոր
նախարարները և օտար տէրութիւն.
ներին ներկայացուցիչները: Մեռելա-
կառքին հետեւող բազմաթիւ կառքե-
րի վրայ դիզուած էին 40ի չափ ծաղ-
կեպսակներ որոնք զրկուած էին զա-
նազան նշանաւոր անձերի և հաստա-
տութիւնների կողմէն: Ոչ մի դաւ-
բանական քարոզ կամ ճառ չէ խօս-
ուած որովհետեւ թէ՛ հանգուցեալ
փաշան իր վերջին ժամերի մէջ և թէ
իր ընտանիքի անդամներ այդպէս
փափաք յայտնած են:

ՀԱՅԵՐ Ի ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնքի Հայ մատուռի Հոգաբար-
ձութիւնը տեղեկագրեր է Կ. պօլսի
պատրիարքարանին թէ հելլենական
կառավարութիւնը գետին մը նուի-
րեր է Աթէնքի մէջ Հայերին համար
եկեղեցի մը շինուելու նպատակով:

ՀԱՅԵՐ ԹԱՄԵՐԻԿԱ

Սէն-Լուիի (Սէինթ Լուիզ) Արուես-
տահանգէսի յանձնաժողովը Ա կար-
գի վկայական տուել է Ամերիկաբնակ
ժանօթ Հայ վաճառական Տիար Թով-
հանէս Թաւաշանեանի որ մասնակ-
ցած էր Արուեստահանգէսին, մեծար-
ժէք ընտիր գորգեր ցուցադրելով
պարսկական տաղաւարին մէջ:

— Զօրավար Մեարոպ Նեւտոն
խան որ Պարսկաստանի արտաքին
գործերի նախարարութեան մէջ կը
պաշտօնավարէր, Վաշինգթընի պարս-
կական դեսպանատան առաջին քար-
տուղար նշանակուած է: Նեւտոն խան
նախապէս բաւական երկար ժամա-
նակ անցուցած է Միացեալ - Նա-
հանգներին մէջ և անգլիներէն գիտէ
իր մայրենի լեզուի պէս: Ոչ միայն
ուսեալ, այլև հայրենասէր Հայ մ'է:
Վաշինգթընի պարսկական նորընտիր
դեսպանն է զօրավար Մօրդէլա խան

Մուհադ-էլ-Մուք որ իր ուսում
առած է Բարիդի մէջ և ասկէ առա-
ջը հանուր հիւպատոսի պաշտօն վա-
րած էր Թիֆլիսի մէջ:

ՀԱՅԵՐ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Ատրպատականի Խոյ քաղաքի գեր-
մանական որբանոցի հայ տղայներին
ոստանադործութեան, կահագործու-
թեան և քանդակագործութեան դա-
սեր կը տրուէին: Անցեալները, ըն-
դարձակ արհի մը մէջ ցուցադր-
ուած լինելով այդ տղայների շինա-
կարասիները, մասնագէտներ զանա-
գնահատելով վկայել են թէ կրնան
մրցիլ եւրոպական գործարաններ
այդ կարգի արտադրութիւններին
հետ:

ՀԱՅԵՐ ԵՎՊԻՍԿՈՍԻԱ

Ֆրանսական կառավարութիւնը
գնահատելով Տիար Մաթիկ Գէօր-
գոֆի մատուցած ծառայութիւնները
Ճիպուլթի վաճառականութեան զար-
գացման, անոր շնորհեց նշան-է-
լնուար տը Թահուրայի ասպետու-
թեան աստիճանը:

Տիար Մաթիկ Գէօրգոֆ, բնիկ Կ.
պօլսեցի, գլխաւորն է Գէօրգոֆ վա-
ճառատան որ մասնաճիւղեր ունի Ա-
տիս-Ապապա, Հարար և Մաքաթ:

ՀԱՅԵՐ Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Սիեկափուրեհ գրուած է Զմիռնայ
բարեկամի մը:

Սիեկափուր, 5, Հոկտ. 90

Մեծ. Բարեկամ,

Ինծի պատուիրած էիր Հնդկաստանի
ազգայնոց վրայ տեղեկութիւններ հա-
ղորդել: Աս պաշտօնն ինծի համար շատ
ծանր է, վասնզի ո՛չ պէտք եղած ժամա-
նակն ունիմ, ո՛չ գրուիս և ո՛չ գրելով
թէ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ
կուզես, այս օրերս Մր. Տիգրան Սարգիս
իջովի պիտի ուղևորի, ուր կը գտնուի:
այժմ իր տիկինը, զաւակներով, Նա կ
րող է ամէն տեսակ լիուլի տեղեկու-
թիւններ տալ և քեզ գոհացնել. առա-
ջըմ այսչափով գոհ եղիր:

Նրէկ Սիեկափուր հասայ և երկու
րէն պիտի մեկնիս: Հոս սքանչելի տեղ
մ'է լայն փողոցներով, ընդարձակ հրաշ-
պարկներով և հոյակապ շէնքերով:
Նրամարները, ուր կը մթերուին անձր-
ջուրներ և երիցս զտուելով քաղաքի
տուները կը բաշխուին, ճարտարապէ-
տութեան գլուխ գործողներ են: Տուներն
օղատու և ընդարձակ պարտէզներ
նին արևադարձի չքեղ ծառերով երկու-
տուներով և իրարմէ խիստ ցանցաւ
գտնուին: Զեմ կրնար քաղաքը նկար-
րել. եթէ ասանկ փափաք մ'ունիս, ապա
ուղեցոյց մը և կարդա՛: Միայն կրնայ
մեր ազգայնոց վրայ քանի մը կարճ տե-
ղեկութիւններ տալ:

Ինչպէս Հնդկաստանի, նոյնպէս տե-
ւոյս ազգայնոց նիւթական վիճակը
լաւ է: Խոշոր հարստութիւններ կան
բայց Սիեկափուրի մէջ Մր. Տիգրան Սար-
գիս առաջին զիրք մը գրաւած է և տե-
է Ռաֆէլ Օթէլին որ Ռաֆէլս Բալ-
կոնուելու արժանի է: Աւելի նաև երկու
հոյակապ օթէլ, մին՝ Ի Բէնանկ և միւ-
ր Ռանկուն: Եւ այս երեք օթէլներն
եղբոր՝ Մր. Աւետ Սարգսի հետ ընդ-
կը

... րակցութեամբ, ինչպէս նաեւ քանի մը ու-
րաւի թանկութիւններու հանքեր, կը
շահագործեն: Ուստի զի Երևանի քա-
ղաքին ամէնէն հոյակապ շէնքերէն մին է
և կրնայ լսնոնի եւ Բարիքի առաջնա-
կարգ օթէլներուն հետ մրցիլ իր աննման
լիքսով: Երկարական լոյսերով, 400է ա-
ւելի ընդարձակ սենեակներով, լոգարան-
ներով, լաուն քննիսի և ուրիշ անգլիա-
կան մարգարէներու տեղերով: Քաղաքա-
պետը, բարձրատիճան աշեղուներն եւ
հայ-լայն հոն կը սարքեն իրենց խնոյք-
ները և Անգլիայէ, Չինիէ և Ճապոնէ եկող
բոլոր ուղևորները հոն կ'իջևանին: Մը.
Տիգրան Սարգիս Նոր Զուգայեցի ձեռքով
մէն մէ քառերէն բուն նշանակութեամբը,
որ ամէնուն առջև մեծ յարգ ու պատիւ
կը վայելէ և ասանկ անձնաւորութիւն մը
մեծ պատիւ կը բերէ մեր ազգին: Իր կի-
նն ալ, որ բնիկ իզմիրցի է, իրեն պէս
աղքատին համար շատ առատաձեռն է, և
այդ ու կին ամէն բարեգործական նը-
պաստներու լիարժեք կընծաեն. միայն
թէ իրենց ալ ձեռքին տուածը ծախս ձեռ-
քը կանգնողանայ ստէպ: Մը. Տիգրան
Սարգիս երեք ձիերը Սինկաբուրի սեպտ.
ամսոյ ետքեւս մեծ ձիարշաւերուն ա-
ռաջին հանդիսացան և դրամական խոշոր
պարգևներէ զատ Քաղաքապետին՝ ար-
ծաթեայ բաժակն ալ շահեցան:

Այս օրերս յիշեալ Մը. Տիգրան Սար-
գիս, քաղաքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
եկեղեցւոյն նստարանները բոլորովին հին
ցած բլրալուս, իր ծախքով աշխիւ եւ
սուղ տեսակ փայտէ նոր նստարաններ
կ'ընէ տուած է: Եկեղեցւոյ խորանն ալ
փայտաշէն բլրալուս՝ Պոմպայէ համակ
մարմարայ շքեղ խորան մը բերել տուած
է իր ծախքով: Նոյնպէս իր խորհրդով՝
Տիգրան Սարգիս անուամբ բարեպաշտուհի
այլի մը որ ճալայէ եկած և Սինկաբուր
հաստատուած է, 400 սղերով տուած է
եկեղեցւոյ մէջ կողմը քահանայից յա-
տուկ վայելուչ քահանայ մը շինելու հա-
մար, խոստանալով որ եթէ չբաւէ՝ 200
սղերով ևս տայ: Տեղւոյն քահանան Նոր
Զուգայէ կը բերուի երեք տարուան հա-
մար, բայց երէցիկն և զաւակները չեն
լար, վասնզի ապրուստը շատ սուղ է
այս: Այս երեք տարուան միջոցին՝ եթէ
ուղայի Առաջնորդէն տրուած թիւն կը
բաշխուի որ երեք տարի ևս չարուեսակէ
ր պաշտօնը. և եթէ Առաջնորդէն արտօ-
ն է, կը մնայ, եթէ ոչ, նոր մը կը բեր-
ուի: Քահանան ու տեղիքի բնաւ ծախք չի
ներ, իր կերակուրն ամէն օր Մը. Տիգ-
րան Սարգիս կը զրկէ, և բացի կամաւոր
ուէրներէ՝ ամսական ութ սղերով կըս-
տանայ, զոր կը վճարէ հազիւ 8-10 ըն-
անիքէ բաղկացած ժողովուրդը: Եկե-
ղեցւոյ մէջ չընթացած գանձանակի հա-
մար չ'ընէ իր կէտը քահանային կը պատկանի
ն անձրէ խաբերը կը հոգացուին: Հարկ չկայ ը-
քաղաքի մէջ հոս իզմիրի պէս գանձանակին
տարաբար մէջ միայլիք, պիտի մը քամ կամ բաւրա-
ւ: Տեղեկութիւն կ'ընեն ներս, այլ առնուազն
գնեն ուսուցի կամ մարքիլ (երկու շիկին կամ
երկու երկուսէ քիւս քիւս արժէքով) և ոսկի
անցած ձեռքեր ալ կան:

Տիգրան Տիգրան անգլիերէն է, բայց
անիս, ուղայի լեզուն ալ շատ կը գործածուի,
որ կ'ընեն ալ Նոր Զուգայի գաւառաբար-
ար մը կը խօսին, որ Ռուսաստանին
տը կը նմանի, բայց շատ ալ բառեր կան
պէս տեղի հայերէն չեն նմանիր:

Սպասուողներն ու սպասուհիներն ընդ-
ներ կան ներառելու շինարարն են, բայց շատ խելա-
ւ և ուղիւ կըլլան և ինչ որ անգամ մը
է և տեղեկան, խօսքն կ'ըմբռնեն: Նորայի վե-
րաբերեալ բոլոր առարկաները Լոնտոնէ
աւ երկուսն և շատ սուղ կը վճարուին:
Եւ միւս շտապ կ'ընեն բիշ կան. բոլոր Պէնկալի
ի մարդերն են որ կանացի հագուստ-
ներ կը կարեն: Չափ չեն առներ, քորսած

մը կը բաւէ. այն քորսածին վրայ կը ձե-
ւեն ու կը կարեն առանց ուէ թերու-
թեան: Անոնք օտար վրայ ալ չեն աշխա-
տիր, այլ կ'աճ երեսն ի վար պառկած
կամ ծալապատիկ նստած: Տղոց և աղ-
կանց դպրոցները պարզ նախակրթարան
ներ են, և հարուստներն իրենց տղաքն
Անգլիա կը զրկեն, իսկ աղջիկներն առ ի
չգոյն լաւագուցին, Նօթը—Տամ—տը—
Սիօնի դպրոցը կը յաճախեն: Այս Գոյրերն
հոս ալ մեծ վարժարան մ'ունեն. բայց
շատ մոլեռանգ են: Կը պատմուի թէ
անցեալ տարի Տիգ. Սարգիս իզմիրի ե-
կեղեցւոյն խորանին համար ծանրագին
ծածկոց մը ապսպրել ուղեր է, բայց
Գոյրերը մերժեցին եւ բանիլ, առարկելով
թէ օտար եկեղեցւոյ համար ասեղնա-
գործութիւն բանիլն արգելուած է: (Կե-
րեկ թէ մեզք է ըսելու ամպեր են): Ին-
նանկի մէջ ալ կան երեք Հայ ընտանիք
և ունին փառաւոր և մեծ եկեղեցի մը.
բայց քահանայ չգտնուելուն, եկեղեցին
փակ կը մնայ, եւ կալուածներն ալ այս
երեք ընտանիքները կը մատակարարեն և
եկեղեցիին նորոգութեանց կը ծախսեն:

Ուանկուէի մէջ ալ Նոր Զուգայեցի բա-
ւական ընտանիքներ կան, բայց այս ըն-
տանիքները Պիրմայի կ'իջնուր հետ ա-
մուսնացած ըլլալով՝ իրենց զաւակներն օ-
տարանաւոր վրայ են և Պրման կ'ընտան,
և վիճակին ալ պնջափ գոհացուցիչ չէ:
Կան տաւեր չափ ջուլ և հարուստ ընտա-
նիքներ, ունին եկեղեցի մը Ս. Կտրապետ
անուամբ, բայց շատ հին եւ խախտուի:
Նորոգութեան համար 5-6000 սղերիցի
պէտք կայ, բայց այսօր եկեղեցին հա-
մար 4 լաք ռուբլի կառավարուի, այս
սինքն 40.000 սղերիցի: Տեղւոյն Հոգա-
արձուութիւնը մտադիր է այս եկեղեցին
ծախել եթէ հոգեւոր պետին հաւանու-
թիւնն ստանայ. 20.000 սղերիցով Նոր
մը չի ներ և մնացեալ 20,000 սղերով ու-
րիշ հասութեաբ կալուածներ գնել մը-
տադրուած է եկեղեցւոյ ծախքերն ա
պահովելու համար:

Ահա՛, բարեկամ, այսչափ կրցայ գրել
արտործք. գրեմս որ գրելու մասին շատ
ծող եմ և ջիղերս կը բռնեն. եթէ այս-
չափով գոհ չես ըլլար, այս օրերս Մը.
Տիգրան Սարգիս իզմիր պիտի գայ. կըր-
նաս ընդարձակ տեղեկութիւններ ստա-
նալ թէ՛ Սինկաբուրի, թէ՛ Պոմպայի, թէ՛
Կալաթայի և թէ՛ ուրիշ քաղաքներու
վրայ: Արդէն իր եղբայրը՝ Մը. Աւետ՝
հոն էր, կրնայիք անորմէ ալ շատ տեղե-
կութիւններ ստանալ:

(Բիւզանդիոն)

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Տիգրան Կարապետ ժամագործեան,
նախկին աշակերտ Բարիքի «Կա-
մուրջների և խճուղիների վարժա-
րան»ին, որ երկար տարիներէ ի վեր
իրեն երկրաշափ ճարտարապետ կա-
րնոր պաշտօններ կը վարէ Ֆրանսաի
երկաթուղային ընկերութիւններին
մէջ, այս անգամ Ֆրանսական կառա-
վարութեան կողմէն ձեռք բերուած
արտօնութեամբ Չինաստանի մէջ շին-
ուելիք երկաթուղին համար գլխա-
ւոր երկրաշափի (Ingénieur en Chef,
Chef de Division) պաշտօնով կը զբը-
կուի Չինաստան ուր պիտի շինէ 450
հազարամէթը երկաթուղեամբ մի եր-
կաթուղի որ Ֆրանսական տէրութեան
բաժինն է, 6 մեծ տէրութիւններին մէջ
եղած կարգադրութեան համեմատ
(Chemins de fer de pénétration en Chine):

Տիգրան Կ. ժամագործեան որ շա-
բաթ օր Բարիքէն եկած էր Մար-

սէլլ, կերակի օր (նոյ. 27) Մէսածը-
րի «Օսգրալիէն» շոգենաւով ասկէ
մեկնեցաւ դէպի Դոնքին ուր կը հաս-
նի դեկտ. 27ին եւ անկէ ալ պիտի
անցնի Երևանն ուր պիտի ձեռնարկէ
Ֆրանսական երկաթուղիի շինութեան:

Տիգրան ժամագործեան Երկրաշափի,
որ յաջորդած է նաեւ Ֆրանսական երկրա-
ցի դառնալ, իր գործի զաւակն է, իր
խելքով և աշխատասիրութեամբ բարձ-
րացած է ներկայ դիրքին, որ պան-
ծալի ապացոյց մ'է իր հայ ցեղի ըն-
գունակութիւններին:

ՆՈՒՆԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
“ԱՐՄԵՆԻԱ” Ի
ՔՕԱՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹՈՎ

Ամերիկայի Միացեալ — Նահանգներ
Պոստըն քաղաքի Ազգային Ժողովարան-
հին մէջ Արմենիայի քառամասկին առթով
հոկտ. 16ին կատարուած հանգէսին մէջ
հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած
են ի նպաստ Արմենիայի:

Տիգրանի՝ Բ. Վ. 8 տոլար, Գ. Դ.,
Ս. Խ., Ս. Ա., Մ. Մ. և Ն. Բ. 5ա-
կան տոլար, Ո. Մ., Ո. Մ., Պ. Տ., Ա. Մ.,
Ս. Մ., Ի. Գ. և Պ. Բ. 2ալան տո-
լար, Բ. Կ. Մ., Գ. Վ., Բ. Թ., Բ.
Ս., Մ. Մ., Ա. Տ., Ո. Մ., Ն. Մ., Լ.
Ճ., Ա. Շ., Ո. Մ., Ա. Մ., Ա. Ո.,
Ո. Մ., Պ. Թ., Ս. Կ., Մ. Մ., Բ. Մ.,
Բ. Գ., Կ. Բ. Գ., Բ. Ա., Ո. Մ., Մ.
Պ., Պ. Ա., Ա. Թ., Ո. Մ. և Գ. Ա. 1
տոլար իւրաքանչիւրը, Ո. Մ. 5 սէնդ
և Ո. Մ. 25 սէնդ: Պնակ 3 տոլար եւ
85 սէնդ: Համագումար 78 տլ. և 60
սէնդ, որմէ զեղչուելով ժողովարանի
և յայտարարութեան ծախքերն 7
տլր., մնացեալ 71 տոլար և 60 սէն-
դը (367 ֆր. և 20 սնդ.) փութա-
ցած են հասցունել խմբագրութեան:

Նոյն առթով զրկած են մեզ նաեւ
Բարիքէն Հայրենասէր Տիգրան մը 20
ֆր., կարոս 10 օրինակ «Անիի յիշա-
տակ» ալգոմէն (որ հրատարակած է
Տիգրան Բաւամբեան հայերէն և ֆրան-
սերէն լեզուներով). Լիոնէն Ո. Մ. 10
ֆր. և Գաւիթէն Մ. Ս. 10 ֆրանք:

ՎՍԵՄ. ՊՈԼՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱԽ ՆՈՒԵՐԸ
ԲԱՐԻՔԻ ՀԱՅ ԳԱՂԱՅԻՆ

Վսեմ. Պոլոս Նուպար փաշա դըժ-
բաղդութիւնն ունեցաւ կորսնցունե-
լու իր 15 ամեայ զաւակը, Ասլան
Նուպար, որ ուսանող էր Ֆրանսաի
մէջ և յանկարծամահ եղած է: Նորին
Վսեմութիւնն ի յիշատակ իր վաղա-
մեակի զաւակի, նուիրեց է 10,000
ֆրանք Բարիքի Հայերի եկեղեցիին,
8,000 ֆր. Բարիքի Հայերի Բարե-
գործական ընկերութեան եւ 2,000
ֆրանք ալ աղքատներին համար. հա-
մագումար հազար ֆ. անսական ոսկի:

Ծառաջիկայ Յունկարին Աղեքսան-
դրի մէջ լոյս պիտի տեսնայ

Շ Ի Ր Ա Կ

Գրական և Ընկերական հանգէսը
որուն միայուն խմբագիրներն են Մի-

քայիլ կերպեան և վահան Թէքէեան:
Շիրակ ժամագրավարը պիտի ըլ-
լայ արտասահմանի և Թուրքիոյ հայ
գրագէտներուն, որոնք աղետքի վա-
ղորդայինն մէջ մէկ հեռաւոր անկիւն
ցրուած՝ բաւական ժամանակէ ի վեր
մատնուած կը մնան ամբողջական կամ
մասնակի անգործութեան մը:

Շիրակի հիմնադիրներուն նպա-
տակն է հաստատել այն անհրաժեշտ
պարբերականը, որ իր տեղականու-
թեանը երաշխաւորութիւնը ունենա-
լէ զատ՝ գործադրէ նաեւ աշխատա-
կիցներու վարձատրութեան այնչափ
արդար սկզբունքը, ապահովելով այս-
պէս՝ ճշմարիտ գրական ուժերու շա-
րունակական գործակցութիւնը հայ
գրութեանց վերածաղկումն համար
փորձուած այս ձեռնարկին:

Մասնաւորապէս թրքահայ գրա-
կանութեան նոր եւ հին սերունդնե-
րուն հեղինակաւոր ներկայացուցիչ-
ները իրենց տաղանդին նպաստը պի-
տի բերեն այս հրատարակութեան,
որ համեստ չափով մը, թրքահայոց
համար պիտի ձգտի իրագործել ինչ
որ մեր Ռուսիոյ հայրենակիցներուն
համար արդէն կատարուած իրողու-
թիւն մըն է՝ շնորհիւ իրենց «Մուրճ»
ամսաթերթին անխնայ և շքեղ կեն-
սականութեանը:

Շիրակ պիտի ունենայ, բացի իր
գրական բովանդակութենէն, Հայու-
թեան գլխաւոր կեդրոններուն մտա-
ւորական և ընկերական կեանքը առ-
փոփոզ թղթակցութեանց բաժին մը.
նաեւ ուրիշ ճոխ բաժին մը հայ և օ-
տար կարևոր հանդէսներու վերլու-
ծումին յատկացուած:

Խմբագրութիւնը պէտք կ'զգայ, ա-
մէն թիւրիմացութեան առաջը առ-
նելու համար, յայտարարել թէ Շի-
րակ, ուէ կապէ և կախումէ ազատ,
անխտիր պիտի բանայ իր էջերը տա-
բեր քաղաքական կուսակցութեանց
պատկանող գրագէտներու առջև, այս-
պէս ընծայելով անոնց չէզոք գետին
մը, ուր սոսկ գրականութեան միջո-
ցաւ և ձեռք տակ ալ, իւրաքանչիւ-
րը իրենց սատարը բերեն ազգային
վերածնութեան գործին:

Հանգէսը պիտի բաղկանայ վաթ-
սունըցորս մեծադիր էջերէ եւ պիտի
հրատարակուի ամիսը անգամ մը:

Տարեկան բաժանորդագրին է Ե-
գիպտոսի համար կէս եղիպտական
ոսկի, արտասահմանի համար 15 ֆր.,
Ռուսիոյ համար 6 ռուպլի:

Որոշուած է առաջին երկու թիւե-
րը իրեն փորձ Զրի ուղարկել. հա-
վաքողները կրնան յունվար 1էն ա-
ռաջ դիմել հետեւեալ հասցէին՝

Rédaction de la Revue CHIRAG
Alexandrie (Egypte)

ԸՆԴՈՐՁՈՒ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ
ԱՌՈՂՁԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ
(ՈՒՍՈՒՑԻՆԵՐԻ, ԱՇԱԿԵՐՏԵՆԵՐԻ ԵՒ
ՄՆԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ)

Մեր պատրաստած այս Դպրոցա-
կան Առողջապահութիւնը իր տեսա-
կին մէջ միակ կատարեալ գործն է:

Թէն Կ. պօլսէն Դոկտ. Մանուէլ Բէյ
Խաթաբեան 1899 թին ձեռնարկել
է մի այդպիսի հրատարակութեան,
սակայն նրա գործը մնացել է անկա-
տար, միայն շատ փոքր մի մասը լոյս
է տեսել թիֆլիսում Դոկտ. Վահան
Արծրունու 1895 թին տպագրած
Դպրոցական Առողջապահութիւնը մեր
մէջ հրատարակուած միակ կարեւոր
գործն է. սակայն այս աշխատասի-
րութիւնն էլ մեր ծրագրի հետ հա-
մեմատած՝ շատ համառօտ է. Դպրո-
ցական Առողջապահութեան հետ կապ
ունեցող կարեւոր խնդիրներ բաց են
թողնուած, մանաւանդ Ուսուցիչների
յատուկ առողջապահութիւնը նկատի
չէ առնուած:

Մեր Դպրոցական Առողջապահու-
թիւնը, ինչպէս ծրագրից երևում է,
միակ լրիւ և կատարեալ գործն է լի-
նելու, նոյն իսկ բովանդակութեան
տեսակէտից նմանը Եւրոպայում չը
տեսնուած. ինչ որ հնուցից ու մօտից
կապ ունի Դպրոցական Առողջապա-
հութեան հետ, մենք նրան տեղ ենք
տուել մեր գրքում:

Մեր այս գիրքը կազմելու աւելի
առաջ ենք ունեցել 50ի չափ օտար
և հայ հրատարակութիւններ. 1900
թւականից սկսած շարունակ հետեւել
ենք ֆրանսերէն և հայերէն թերթե-
րին և հաղթանքներ, նրանց մէջ ինչ
նորութիւն որ գտել ենք Դպրոցա-
կան Առողջապահութեան վերաբեր-
եալ, մտցրել ենք մեր գրքում և միշտ
էլ նորութեանց ընթացիկ (au courant)
ենք պահելու մինչև տպագրութեան
յաւաճում օրը: Մեր ձեռքի տակ
ունինք Եւրոպայի զանազան քաղաք-
ներում գումարուած Դպրոցական ա-
ռողջապահութեան համաժողովների
(կօնգրէս) արձանագրութիւնները
(comptes-rendus):

Դպրոցական Առողջապահութիւնը
ուսուցիչների, հոգաբարձուների, ծը-
նողների և ուսուցչութեան պատ-
րաստողների համար կարեւոր և ան-
հրաժեշտ առաջնորդ է. նրա ուսու-
ցումը պէտք է պարտաւորիչ դարձ-
նել մեր ազգային դպրոցների բարձ-
րագոյն կարգի աշակերտներին, որոնց
մէջից դուրս են գալիս մեր ուսու-
ցիչների մեծագոյն մասը, առ ի չգոյժ
վարժապետանոցի, մանաւանդ Տաճ-
կաստանում: Աւելորդ է Դպրոցական
Առողջապահութեան կարեւորութեան
մասին խօսել, միայն բաւական է յի-
շել, որ Եւրոպայում և Ամերիկայում,
նոյն իսկ Ասիայում (Ճաբոնիայում),
այդ խնդրով առանձնապէս զբաղող
հազարաւոր թերթեր են հրատա-
րակուում և ամէն տարի բազմաթիւ
գրքեր են լոյս տեսնում, զանազան
ընկերութիւններ են հաստատում, ո-
րոնք յաճախ ունենում են իրենց
ազգային համաժողովները. նոյն իսկ
այս տարի Նուրէմբերգում գումար-
ւեց Առաջին Միջազգային համաժո-
ղովը:

Մեր այս աշխատասիրութիւնը մի-
ննոյն ժամանակ եւ գիտական եւ
գործնական է. նրա մէջ տեղ են բըռ-
նել հաւասարապէս առողջապահու-

թիւնը, փիլիսոփայութիւնը, բարոյա-
գիտութիւնը և մանկավարժութիւնը.
մեր այս գործը մի հիմարիտ առաջ-
նորդող պիտի լինի բոլոր նրանց, ո-
րոնք շահագրգռուած են կրթութեան
և դաստիարակութեան խնդիրներով:

Մեր այս աշխատութեան Առաջին
Մասը ամբողջովին և երկրորդ Մա-
սի 3 դասերը արդէն լոյս են տեսել
Ալէքսանդրիայում հրատարակող
Պարտէզ շաբաթաթերթում (1904
թին), որը կարող է իբրեւ նմոյշ ծա-
ռայել հետաքրքրուողներին:

Մեր այս գործը շարագրիւ ենք
արեւելեան հայերէնով, ճիշտ այս յայ-
տարարութեան ոճով, որը հաւասա-
րապէս մատչելի է թիւրքահայերին:

Մեր Ընդարձակ Դպրոցական Ա-
ռողջապահութիւնը բաղկանալու է
մօտաւորապէս միլիոն ծաւալով 6-700
էջերից, 100ի մօտ նկարներով:

Եւ որովհետեւ տպագրութեան
ծախքը շատ մեծ է լինելու, ստիպ-
ուած ենք հրատարակութեան հա-
մար մի բաժանորդագրութիւն բաց
անել: Բաժանորդագրիւ լինելու է 5
ֆրանկ (2 րուբլի, 1 տուր, 25 թըր-
քական և 20 եգիպտական ողլ դրոշ)-
տպագրելուց յետոյ պիտի արժէ
կրկնապատկել:

Իմանալու համար թէ ո՞րքան բա-
ժանորդներ ունենալու ենք, նախ
քան բաժանորդագրութիւն բաց ա-
նելը, այժմէն դիմում ենք հասարա-
կութեան, խնդրելով, որ ո՞վ ցանկա-
ւում է բաժանորդագրուիլ մեր այս
գործին, թող բարեհաճի մի բաց նա-
կուցել, իր հասցէն ֆրանսերէն ու
ընչ նշանակելով: Տաճկաստանում
մօտ քը ազատ է:

Եթէ ցանկացողների թիւը 300ի
հասնի, անմիջապէս կը ձեռնարկենք
տպագրութեան, միևնոյն ժամանակ
ցանկացողներին ցոյց տալով մեր
գործակալները, որոնց կարող են
յանձնել բաժանորդագրիւն և տանալ
մեր ստորագրութիւնը կրող ընկա-
լագրեր:

Ով որ 10 բաժանորդ գտնէ, իր
տրամագրութեան տակ կունենայ ձը-
րիաբար մի օրինակ:

Լիայոյս ենք, որ մեր այս օգտակար
և միանգամայն հետաքրքիր գործը
հասարակութեան կողմից արժանի
քաջալերութիւնը կը գտնէ և մեր
բազմաթիւ բարեկամները գործի յա-
ջողութեանը կը նպաստեն:

18/31 Հոկտեմբեր 1904

Ալէքսանդրիա
Թարգանքներով
ԴՈԿՏՈՐ Կ. Յ. ՓԱՇԱՅԱՆ

Մեր ապահով հասցէն՝
Mr le Dr PASCHAYAN-KHAN,
Alexandrie (Egypte)

ՔՕԼԵՐԱՆ ՌՈՒԹԻԱԿԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսէն կը հեռագրեն նոյ. 27ին.
«Քօլէրան հետզհետէ կը սաստկա-
նայ Երևանի նահանգին մէջ, Պաշտօ-
նական տեղեկագիրներին նայելով, նո-

յեմբեր 13էն մինչև 21, Նախիվանի
գաւառին մէջ 35 հոգի բռնուելով մե-
ռած են, Դաշարագիւղի գաւառին
մէջ 193 հոգի և Երևանի գաւառին
մէջ 68 հոգի:»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹԻԻՐԿԻԱ

Կ. պօլսէն կը հաղորդեն թէ հոն
լաւատեղեակ Անգլիացիների շրջանակ
ներին մէջ կը խօսուի որ եթէ սուր-
դանը տակաւին ուշացունէ Ատէնի
ներքնագաւառին վերաբերեալ կար-
գադրութեան վաւերացումը, անգ-
լիական կառավարութիւնը զօրք պի-
տի շրջէ այն տեղեր որոնք քննիչ
յանձնաժողովը յայտարարած է թէ
Ատէնի ներքնագաւառին պէտք է վե-
րաբերին, և այդ կերպով բռնի պիտի
հեռացունէ թիւրք զօրքերն այդ տե-
ղերէ:

ՄԱԿԵՆՈՆԻԱ

Աթէնքէն կը հեռագրեն նոյ. 27ին.
«Մանասիւրի եւ Սալոնիկի նա-
հանգներին մէջ, Թէսալիայի սահմա-
նաշրջանի վրայ, յունական 17 հրոսա-
խումբեր կան այժմ. 4000 հոգի զին-
ուած են Մանիլէր և Կրա հրացան-
ներով. ատոնց ընդհանուր հրամա-
տարն է Բարաժալէոս անուն կրէ
տացի մը և իրենց պաշտօնն է առա-
ջիկայ գարունին բացէ ի բաց կռուե-
լով ի նպաստ թիւրքերին, վանել
Պուլկարները Մակեդոնիանէն»
— Պուլկարի ապաստանած Մա-
կեդոնացիներին իրենց հայրենիք վե-
րադարձի թողութեան նկատ-
մամբ՝ Բ. Դրան նախարարական խոր-
հուրդը երկու հակառակ կարծիքների
բաժնուելով, խնդրը ծանր կերպա-
րանք մ'առած է այժմ:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Ատրպատականի (Պարսկաստան)
Ուրմիա քաղաքէն կը հեռագրեն թէ
անգլիական հիւպատոսը նոյ. 20ին
երբ ամառանոցէն կը վերադառնար
ձիով չորս ծառայների հետ մէկտեղ,
10 հոգիէ բաղկացած աւազակա-
խումբ մը յարձակեցաւ իրենց վրայ
և հրացանաձուլութիւններ եղան Հիւ-
պատոսը յաջողեցաւ փախչելով ա-
զատուիլ ողջ և առողջ:

— Ռուսիայի ներքին գործերի նոր
նախարար իշխան Սվիազոբոլսք Մի-
րօքի կարգադրութեան համեմատ,
Ջէմադովների (նահանգային ժողով)
104 պատուիրակների ժողով մը գու-
մարուեցաւ Ս. Բեդէրսպուրի մէջ,
Ծարին շրջապատող խաւարամիտ կու-
սակցութեան ջանքերին հակառակ:
Այդ ժողով Ծարին մատուցուելու հա-
մար ծրագիր մը պատրաստեց ուր
մամուլի և ընկերութիւններ կազմե-
լու ազատութիւն, անհատական և ժո-
ղովրդական իրաւունքների յարգուիլ
և այլն կը խնդրուի. մէկ խօսքով՝ ա-
ռանց Սահմանադրութեան անունը
տրուելու, սահմանադրական իրա-

ւունքներ ժողովուրդին տալ խնդ-
րուած է: Եթէ նիքոլա Յարն ընդ-
նի և գործադրել հրամայէ իր ժող-
ովրդի ներկայացուցիչների այդ ծրա-
գիրը, շատ աւելի մեծ և յաղթակա-
գործ մը կատարած պիտի լինի:
Իր անունին և երկրին պարծանք բե-
րէ և իր ազդեցութեան վրայն աւե-
ցունէ, քան եթէ Ճաբոնի յաղթա-
լիներ մինչև այժմ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծա-
խու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հի-
տեհալ գիրքերը:

Հռաքիւնաւ. Նոր Բառգիրք Պատ-
կերադարգ Յրանաւայ Երկու խոր-
հատորներ, մանրատառ և եռաթիւ
(ամէն մէկ սիւնը 73 տող), որոնց Ա.
1061 և Բ. 816 երեսներէ կը բա-
կանայ: Ամէն մէկ բառի առջև ան-
համապատասխան հայերէն բառի
գրուելէ զատ՝ անոր զանազան առա-
ններ և գործածութեան ոճեր ալ մե-
րամասնօրէն բացատրուած են: Ե-
րաւորի (կենդանիներ, գործիքնե-
ր) առջև դրուած են նաեւ ան-
պատկերներ, աւելի որոշ կերպով ն-
շակելու համար զանոնք: Յրանաւայ
լեզուով զբաղողներին դիւրութիւն
ընծայելու նպատակով՝ այն Բառգ-
րի աշխատասիրողը, Բարձր. Իշխանի
սինեան, որ ոչ մի չափ չակնկալե-
րէ, երկու հատորին միանգամայն
նշանակած է 25 ֆրանկ:

Հռաքիւնաւ. Բառարան Հայերէն
Գաղղիերէն (հայերէն շատ ոճեր
ստացումների ֆրանսերէն թա-
մանութիւններն ալ գրուած են):
տպագր. Երեւոյ կազմով: 10 ֆրանկ

ՆԵՔՍԵՐԻ ՀԱՄԱԼԵՐ

Պրոսպր Հայաստանի կամ
ղեկագիր Բալուայ, Քարբերդ
Չարանաճաղ, Ճապարկուրի և ի-
նչիւն: Թաւելուած ըստ խնդ-
նաց ազգասիրաց «Խիզան գաւառ»
Աշխատասիրեաց Պողոս Ծ. վ. Ն.
թանկաւն: Ֆրանսի

ՇԷՔՐԵՐԻ ՀԱՄԱԼԵՐ

Շէքրերի ՀԱՄԱԼԵՐ որ արեւմտեան
եան աշխարհաբար լեզուով հայերէն
թարգմանած է քաջ անգլիացի տա-
ճիար Գարեգին Յ. Փափագեան,
ընել է ստանալ նաեւ Արմենիայի խ-
բագրատունէն:

Տպագրուած է վիեննայի Միլի-
եանց տպարանը, մաքուր թղթի
րայ և ունի մեծ ութանկ զեր-
183+ԻԳ երես:

Գինն է 2 ֆրանկ և 50 սանթիմ:

ՅՆՕՐԵՆ—ԻՄՔԱԳԻՐ

ՓՈՐՓՈՒԳԱԼՆԵՐ

ՄԱՐՏԵՅԻ

Հայերէն տպարան Փ. Փարթապե-
Le Gisant: François CARRIÈRE
Marseille. — Imprimerie du Midi